

Somber over 2015

Hoe de WMO, de Participatiewet en de Wet Werk en Zekerheid in 2015 zullen uitpakken, weet niemand. Jouke van Dijk, hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse aan de RUG, is er somber over.

BOUKE NIELSEN

Over het effect van de nieuwe wetten - WMO, Wet en Zekerheid en de Participatiewet - bestaat grote onzekerheid. Er is wel werk, maar er zijn geen banen meer. Bejaarden, gehandicapten, er moet voor ze gezorgd worden, maar de instellingen schrappen al volop banen. Kleine en middelgrote bedrijven hebben wel werk, maar willen het flexibeler organiseren. Dit betekent soms vast personeel eruit en zzp'ers erin.

„De crisis duurt al heel erg lang. Af en toe zijn er tekenen dat de economie aantrekt, maar nu is er weer internationale onrust”, zegt Jouke van Dijk, hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen. „Soms heb je het gevoel: komt dit nog wel goed? Stel dat de economie aantrekt, dan duurt het echt nog wel twee jaar voor het aantal banen toeneemt. Veel bedrijven hebben mensen binnenboord gehouden en bij groei is het niet direct nodig weer nieuw personeel aan te nemen. Als het herstel echter één keer doorzet, gaat het ook snel, want de vergrijzing slaat wel toe.”

De hoogleraar duidt op een 'uitsortingsproces', dat al jaren gaande is. Er zijn volgens hem groepen en regio's die extra kwetsbaar zijn. Rotterdam is bijvoorbeeld een groeiend probleemgebied, want daar wonen bijna net zoveel werklozen als in heel Noord-Nederland.

Van Dijk: „In het Noorden zie je dat wie een beetje goed mee kan naar de grote stad trekt. De lager opgeleiden en de minder mobiele, de ouderen, blijven achter in de krimpgedebieden. Er verdwijnen daar ook nog eens banen die er al niet zo veel zijn. Met een opleiding op mbo2/mbo3-niveau kom je steeds minder goed aan de slag, want dat werk wordt weggeautomatiseerd. Dat gebeurde al lang in de industrie, maar is nu ook in de dienstensector en de zorg aan de hand. Vroeger vulde je bijvoorbeeld een bankafschrift in, bracht dat naar de bank en allerlei

Jouke van Dijk vreest de decentralisatie van overheidstaken volgend jaar met grote vreze. FOTO JAN WILLEM VAN VLIET

mensen gingen ermee aan de slag. Dat gebeurt niet meer. Met een appje doe je het allemaal zelf. Op mbo-niveau hou je eigenlijk alleen de banen over waarbij je echt je handen moet gebruiken voor werk dat hier ter plekke moet gebeuren. Zoals een timmerman, loodgieter, noem maar op. Dat kun je niet uitbesteden aan goedkopere arbeidskrachten in China. Bovendien is het crisis, waardoor hoogopgeleiden de laagopgeleiden ook nog eens verdringen.”

Laagopgeleiden in de krimpregio's, hoogopgeleiden in de grotere steden, zoals Groningen en Leeuwarden. Een tweedeling, noemt Van Dijk dit, zowel ruimtelijk als in opleiding.

„En daar komt het overheidsbeleid in 2015 nog eens overheen. Met korting wordt er gedecentraliseerd. Het rijk gooit de boel over de schutting naar de gemeenten, maar die kunnen eigenlijk niks, want ze kunnen niet aan de knoppen draaien. Maar ze krijgen wel de financiële zwartepiet. Werk scheppen kunnen ze niet en wat ze wel kunnen scheppen, loopt achteruit. Want in de zorg,

Eind volgend jaar zullen er gemeenten failliet zijn

bij de overheid, in het welzijnswerk, overall zijn bezuinigingen. En dan krijgen ze er ook nog eens de WMO bij.”

„Wat moet zo'n gemeente? Kijk, als het rijk werkelijk vertrouwen had in zo'n decentralisatie, waarom laat je de gemeenten dan niet zelf de hoogte van de uitkeringen bepalen? Ik ben daar niet voor, want je moet er niet aan denken als de ene gemeente 20 procent meer geeft dan een ander. Maar het illustreert wel dat de gemeente met de handen op de rug gebonden is. Maar ze moeten wel betalen als ze mensen niet aan het werk hebben. Dat loopt gewoon spaak.”

Uit eigen onderzoek van Van Dijk

blijkt dat een paar gemeenten het zullen rooien: Groningen, Leeuwarden, Vlieland en Schiermonnikoog; de laatste twee omdat er weinig mensen in de bijstand zitten. De grote gemeenten hebben voldoende banen binnen de eigen grens voor hun eigen werklozen, al bestaat wel het gevaar dat banen door mensen van buiten de gemeente worden vervuld.

De Groninger hoogleraar schetst zo wel een heel somber scenario.

Van Dijk: „Ja, en het rijk zal eens keuzes moeten maken in plaats van alle problemen over de schutting te gooien. Er wordt van alles bedacht aan programma's voor allerhande doelgroepen, maar macro komt niemand méér aan het werk. Misschien moet je zeggen: ouderen, nu even niet, we willen jongeren aan werk helpen. Je kunt niet tegen die groep laagopgeleide jongeren zeggen: we hebben je niet nodig. Wat moeten die dan? De hele dag gamen, drugs, drank? Daar wordt niemand beter van want dan krijgt de gemeente de rekening in het kwadraat terug via de WMO.”

„Er moeten werk-leerbanen komen. En je moet de WSW niet af-

schaffen, want die mensen komen nergens aan de bak. Ze komen gewoon op straat. We moeten elkaar eens diep in de ogen kijken. De mensen die werken, werken onbehoorlijk hard en er is een hele groep die niet meedoet.”

Van Dijk is voor de lange termijn minder pessimistisch, optimistisch zelfs. „Ik zit regelmatig in de Verenigde Staten. Als je daar landt, hoef je geen bordje meer te lezen, want overal staat iemand voor uitleg. En geen Amerikaan ontbijt nog thuis. Zo'n tendens zie je hier ook al met de Coffee Company. Nou, over tien jaar ontbijt mijn wij ook allemaal buitenshuis, is mijn inschatting. Alles wat in de VS gebeurt, is tien jaar later hier. Het is ook een soort werkgelegenheid voor mbo2/mbo3. Maar die groep zal zich wel andere vaardigheden moeten aanleren dan tot nu toe het geval was, want je moet servicegevoelig zijn. Daarin zal het onderwijs wat moeten doen. Over tien jaar heb je ook geen verdringing van laagopgeleiden door hoogopgeleiden meer.”

> vervolg op pagina 30